תלמוד ירושלמי · מפרשים · עמודי ירושלים על תלמוד ירושלמי · סדר מועד

עמודי ירושלים על תלמוד ירושלמי פסחים

רבי ישראל איזנשטיין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עמודי ירושלים על תלמוד ירושלמי פסחים

רבי ישראל איזנשטיין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עמודי-ירושלים-על-תלמוד-ירושלמי-פסחים/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה א 5
הלכה ג 6
הלכה ד 6
פרק ב 7
הלכה א 7
הלכה ב 7
הלכה ד 7
הלכה ו 7
הלכה ז 7
פרק ג 8
הלכה א 8
הלכה ב 8
הלכה ג 8
פרק ד 9
הלכה א 9
הלכה ד 10
הלכה ז 11
הלכה ט 12
פרק ה 12
הלכה א 12
פרק ו 13
הלכה א 13
הלכה ד 13
הלכה ו 13
פרק ז 14
הלכה א 14
הלכה יב 14
פרק י 14
הלכה א 14
הלכה ג 15

הלכה ד 15
הלכה ה 15

פרק א

הלכה א

ויתחיל אור לי"ג כו' אפי' מר"ח כו' ע' בקה"ע שפי' דפריך דיתחיל אור לי"ג לבדוק לאור הנר וקס"ד דאם בדק ליל י"ג צריך לבדוק עוד הפעם בליל י"ד ומשני דאה"נ אפי' מר"ח סגי אם בדק. וקשה לי ע"ז דא"כ איך כ' הראב"ן והובא במרדכי פ"ק דפסחים דאם בדק קודם י"ד יבדוק בי"ד והביא ראיה מהירושלמי דהא בכאן מבואר להיפוך. ושוב ראיתי להפר"ח (סי' תל"ג) שהקשה כן. אולם לדעתי לק"מ די"ל דהראב"ן פי' הירושלמי כמו שפי' השדה יהושע וז"ל ויתחיל יום י"ג והוי היום והלילה משומרים וגם בדיקת הנר יפה בלילה ומשני שזה רחוק מאד דא"כ תימא שיבדוק מר"ח והוי רחוק טובא עכ"ל. וא"כ מסקנת הירושלמי דלא מהני בדיקת י"ג וכן פי' הראב"ן. ושבתי וראיתי להברכ"י (סי' תל"ג ס"ק י"ג) שהאריך על הראב"ן מהירושל' ולפמ"ש א"ש בפשיטות:

[כ"י] וכי יש חמה בלילה רוקח (סי' רס"ו):

[כ"י] לא כמא דהוא מנהר בליליא רוקח (סי' רס"ז):

[כ"י] בתי כנסיות ובתי מדרשות רוקח (סי' רס"ו):

[כ"י] חופפת וסורקת רוקח (סי' שע"ט):

חורי הבית העליונים ותחתונים והיציע כו'. ע' בשירי קרבן מה שהקשה שם על פירש"י בש"ס (דף ח' ע"א) דהגגים היו משופעים דא"כ פשיטא וגם דהא איתא אח"כ בירושלמי ובאותו שלא נשתמש בו חמץ כו' משמע דנוכל להשתמש שם. ע"כ כתב דאם שימש במגדל גם הגג צריך בדיקה. והוא תמוה דאם מסיק בירושלמי דלנפילה לא חיישינן מכ"ש דלא נימא גוד אסיק והחמץ יעלה מהמגדל על הגג ולהדיא כתב רש"י שם גג המגדל שנותנין לתוכו כלים ואוכלים תוכו צריך בדיקה ולא גגו עכ"ל מבואר דהגג אין צריך בדיקה אף ששימש בתוכו וכ"ה בש"ס (דף י' ע"ב) הכא ודאי דלא עבידא דסלקה מנפשה וע"כ צ"ל לפירוש רש"י דמכל מקום יכול להשתמש בהגג ע"י הדחק וקמ"ל דלא חיישינן שמא שימש ע"י הדחק עליה וכן בירושלמי אח"כ מיירי בששימש ע"י הדחק ולפמ"ש השדה יהושע לפרש דברי הירושלמי דהאי גבוה ג' היינו השיפוע ע"ש א"כ מבואר להדיא בירושלמי כפירש"י דמיירי במשופע:

ליט כאן אפי' נשים כו'. בשירי קרבן כ' דהרא"ש כ' ובירושלמי פליגי איכא מ"ד לא תתני נשים לפי שהן עצלניות כו' והקשה דהא הא מ"ד לא תתני נשים סיים שהן עצמן נאמנות וצ"ל שהיה לו גירסא אחרת כו' יעו"ש. אולם כבר ביאר הרדב"ז והשדה יהושע

(דף ב' ע"ב) דהרא"ש פי' סיום הירושלמי מפני שהן עצלניות כו' פליג על המ"ד הא' וסובר דנשים אין נאמנות כלל דהן עצלניות יע"ש:

שואלין בהל' פסח הל' עצרת כו' הקה"ע כ' דה"ג ה' פסח בפסח. וע' בס' תורת אביגדור (סי' תכ"ט) שפי' פי' זר בירושלמי ולא גרס בה' פסח יעו"ש ולא ראה ברוקח (סי' רמ"ד) שהעתיק הירושלמי ה' הפסח בפסח כו'. ותו אשתמיטתיה שהירושלמי הזה נובע מדברי התוספתא פ"ג דמגילה ושם הגירסא שואלין ה' הפסח בפסח וגם מ"ש על החק יעקב שהעתיק ובבית הועד שהגירסא הוא בית הועד ע"ש מ"ש בזה לא ראה בתי' הריטב"א לר"ה (דף ז א) דגם הוא העתיק ובבית הועד ונפלו כל דבריו:

[כ"י] שואלין בה' הפסח רוקח (סי' רמ"ז):

הלכה ג

כפה עליו כלי ולא מצאו אני אומר יד נטלתו. לכאורה קשה מהא דאמרינן בחולין (דף י ע"א) דדרכן של שרצים לגלות אם כן ניחוש שמא גילו השרצים הכלים וראיתי במ"א (סי' תל"ד סק"ד) שכ' ונ"ל דאסור ליתן הכלי בחמץ ולכסותו מפני שדרכן של שרצים לגלות כדאיתא בחולין ד"י אבל כשכפה עליה כלי רחב אין יכולים לגלות עכ"ל ומצאתי למהר"ם חלאו"ה בחי' לפסחים (דף ו ע"ב) שהביא הירושלמי הזה וכ' וז"ל ומסתברא לי בשמצא הכלי כפויה או לא מצא כלל אבל אם מצא הכלי בלתי כפויה ולא מצא החמץ חיישינן לחולדה כו' א"נ התם בצלוחית שהכיסוי תלוי ועומד כו' אבל כאן בכפויה ע"ג קרקע כו' יע"ש:

[כ"י] נשמעינה מן הדא כזית מן המת הוא תוספתא באהלות (פ"ד) ונעלם מהמצפה שמואל שם לציין להירושלמי הזה:

הלכה ד

[כ"י] **מיעטו שאינו בחמץ**. ע' בקה"ע דאף כאן מיעוט הוא שאף ביום י"ד לא יהיה לו חמץ וע"כ תמה מזה בש"ק על רמב"ן פ' כי תשא שכ' דלמעט מאך שמלאכת המשכן אינו דוחה את השבת א"א שאדרבה זה ריבויא הוא דהכא משמע דבכל ענין ריבויא הוא אולם לכיי"מ שפי' הפרי מגדים דהכי נמי מיעוט הוא דמעטינן כל יום י"ד מאיסור חמץ דלא תימא יום הראשון י"ד הוא לכך כתיב אך דאינו אסור אלא מקצתו ובשעה אחת קודם שקיעת החמה סגי ע"ש ולפ"ז אתי שפיר דברי הרמב"ן:

פרק ב

הלכה א

[כ"י] **לא יאכל חמץ אפילו לכלבים וכו' לבהמת הפקר**. רוקח (סי' רפ"ח):

[כ"י] **ר' ירמיה רעי פטר חמור כו'**. עי' אור חדש פסחים (דף כ"ז.) ושו"ת מחנה חיים (סי' צ"ו):

הלכה ב

גגו של עכו"ם שהיה סמוך לגגו של ישראל כו'. ראיתי בחי' מהר"ם חלק או"ח לפסח (ד"ו ע"ב) שהביא ראיה מהירושלמי הזה דגם כשלא ביטל עכ"ז אסור כשמצא חמץ ביו"ט לטלטלו דהא הכא מה דהוצרך הירושלמי שידחפנו בקנה הוא בכדי שלא יעבור על בל יראה ומשמע דהאי חמץ הוא במקום שאין היד שולטת בו ומה דהוצרך דחיפה הוא דאל"כ תזכה לו חצירו ועכ"ז אסור בשבת ויו"ט לדחפו בקנה ש"מ דגם כשלא ביטל אסור ביו"ט ושבת לטלטלו עכת"ד. ובאמת לא מוכח מידי מזה דמה דמצריך דחיפה בקנה ולא ביד הוא משום דחיישינן דלמא אתי למיכל. ועשו"ת ריב"ש (סי' ת"א) ובש"ע סי' תמ"ו ס"ב וט"ז ומ"א ואחרונים שם מבאר כן ולא מוכח מידי ולא ידעתי למה הביא הריב"ש הדין הזה בשם ר"י ן' גיאת:

[כ"י] **אמר רב צריך שיאמר**. רוקח (בסי' רס"ו) גריס אמר רבי:

[כ"י] **ישראל ועכו"ם שבאו בספינה**. שם (סי' רס"ח):

הלכה ד

מה פליגן במחמץ במימיו כו'. כ"ה הגירסא בשו"ת הרשב"א (ח"א סי' של"ו.) ותוס' מנחות דנ"ד. אולם הסמ"ג (ה' חמץ לאוין ע"ט) גרס הדא דאמרת במחמץ בגופו של תפוח אבל במחמץ במימיו ד"ה מותר וע"ש ביאורו:

[כ"י] **ביצה הישנה תפלוגתא כו'**. רוקח (סי' רפ"א):

הלכה ו

[כ"י] **מלוגמא שנסרחה**. נ"ב רוקח סימן רע"א:

הלכה ז

[כ"י] **נדה כהנת חופפת וטובלת**. רוקח (סי' שע"ו) ובסי' שע"ט נדה חופפת וטובלת פי' כהנת האוכלת בתרומה והאוכלת על טהרת תרומה. נדה והיא כהנת חופפת וטובלת שלא תחלוק בין נדה לנדה:

ר' חנינא בריה דר' בחיי הוי ליה דבש מזוייף בסולת כו' ובמראה הפנים הקשה על הגהמי"י. ובמחכ"ת נעלמה ממנו דברי הב"י בסי' תס"ז שעל מה שהביא שם בשם

ראבי"ה והמרדכי דדבש לאסור לאכלו משום שמערבין בו סולת הקשה הב"י דמה בכך הא הוי מי פירות וע"ז כ' וז"ל ומיהו שמא עירב בו סולת אפשר דחיישינן שהסולת אנו מחזיקין בו דחמץ גמור משום שלותתין את החטים במים קודם טחינה וכמ"ש בתה"ד סי' ק"מ עכ"ל. וא"כ הכא מה דאסר לו ר' מנא הוא משום הסולת שהיה חמץ שלתתו אותו מקודם ומה דלמד בהגמי"י דהירושלמי סובר דמי פירות מחמיצין הוא משאר עובדי דהירושלמי דמייתי כאן אבל הך עובדא דדבש היתה משום הסלת וא"ש ועשו"ת דברי נחמיה חא"ח דף ל"א ע"ש:

חד מן אילין כו' הוה ליה גרבין. רוקח (סי' רס"ג) וע"ש בבאורו ודלא כהפ"מ והקה"ע:

[כ"י] **באילין גרביא דכותחא כו' ממלא אותו מים ג' ימים מעת לעת.** רוקח (סי' רנ"ח):

פרק ג

הלכה א

[כ"י] **קדירה שבישל כו' לא יבשל כו'.** (רוקח וסי' תפ"ז) וע"ש שלא גרס אלא:

הלכה ב

כאן בתלוש וכאן במחובר. בפר"ח סי' תמ"ב כ' כלומר דאי הבצק דבוק ומחובר בעריבה הכלי מצרפו ומתני' דקתני דאי ליכא כזית במקום א' אע"ג דאיכא ב' חצאי זיתים בטלי מיירי בשלושים ואינם דבוקים בעריבה עכ"ל והוא תמוה דבתלוש לא יהיה מצורף. ובאמת הוא להיפך דבמחובר אינו מצטרף ובתלוש מצטרף וכן פי' הפ"מ והקה"ע ומצאתי להפחד יצחק אות ב' ערך בצק שתמה כי על הפר"ח ואין להאריך:

[כ"י] **מהו מיעטו בטל.** עי' ש"ק ומה שהקשה ומה שתירץ בשו"ת רעק"א (סי' רי"ח):

הלכה ג

[כ"י] **ר"א אומר לא תקרא לה שם עד שתאפה כו'.** הקה"ע הקשה דכשמשייר חלה בתנור אינו מן המוקף ואיך מפריש לה י"ל לאחר שרודה הכל מן התנור החזיר לתוך התנור ע"ש והוא דחוק מאוד לומר שהחזירה אח"כ מה דלא נזכר כלל בירושלמי וביותר קשה דמזה יצא לו להקה"ע מה שהניח בתימה בד"ה כשהוא רודה דכשהם בתנור יקרא שם על א' מהן ולא יהיה צריך אח"כ להחזיר המצות להתנור כו' ע"ש אולם לדעתו הירושלמי אזיל לשיטתיה ספ"ב דחלה דדבר שאינו מקפיד על תערובתו הבית מצרף לחלה ולכן כאן מצטרף. וראיתי באו"ז (ח"א סי' רכ"ו) שכ"כ ביאור הירושלמי ובסי' ר"ל כתב דז"א אלא אם מתחלה היה בסל ואח"כ לענין מוקף מהני בית אבל אם מתחלה לא היה בסל לא מהני בית ע"ש ולפ"ז מיושבים כל דברי הירו' והתימה שתמה הקה"ע למה צריך

להחזיר ג"כ לק"מ דבאמת א"צ להחזיר דצירוף בית מהני ולפ"ז יותר טוב שיקרא לה שם כאשר יוציאן מן התנור דבעודן בתנור יש לחוש שיטעה ויוציא את החלה וז"ב. ומ"ש בירושלמי תמן ר' ירמיה כו' והקה"ע דחק בביאורו וגם דלפי פירוש בית אינו מצטרף וזה היפוך דברי הירושלמי שכתבתי למעלה ובאו"ז שם פירש דמקשה א"ר ירמיה דבית אינו מצטרף לחמץ ולמה מצטרף לענין מוקף ומתרץ דחלה שנייא מחמץ דבית מצרף לחלה ולא לחמץ וא"ש:

פרק ד

הלכה א

ר' אמא מיקל להון שהן ממעטין משמחת יו"ט. בשירי קרבן הביא מה שהקשה המ"א בסי' תקל"ג על דברי הרמ"א שהתיר לצוד דגים בפרהסיא וכ' הוא דיצא לו להרמ"א מדברי הירושלמי ע"ש. ולדעתי לא הועיל כלל בתירוצו דמביאור דברי הירושלמי נראה דלפי שמבואר במשנה דמ"ק (פ"ב ה"ה) דמותר לצוד בצינעא וחרמי טבריא קבלו עליהם שלא לצוד אף בצינעא וע"ז מיקל להון שהם מונעים משמחת יו"ט ולא הניח להם שהחמירו מה שהוא מותר מצד הדין וא"כ מנין לנו להתיר בדגים בפרהסיא טפי מעופות וחיות ואם המשנה לא התירה בדגים רק בצינעא גם ר' אמי התיר כן ואם נימא דהמשנה לא מיירי מדגים דילמא ר' אמי ג"כ לא התיר בדגים וצ"ל דכוונת הש"ק עפ"י מה שכתוב בביאורי הגר"א (סי' תקל"ג ס"ק י"ב) ע"ד המרדכי והרמ"א שמתירים בדגים דהמשנה לא מיירי בדגים וכ' וז"ל ובירושלמי רפ"ב קבלו עליהן כו' צד הוא בחכה צד הוא במכמורת כו' אלמא מתני' בציידי דגים מיירי מדאמר בחכה וכמ"ש ותעש אדם כדגי הים כלה בחכה העלה ויאספהו במכמרתו עכ"ל. וא"כ כיון דחכה ומכמורת המה בדגים ש"מ שר' אמי מתיר גם בדגים. והן אמת שקושיות הגר"א על המרדכי לא הבנתי דהא יש לפרש להירושלמי דהמשנה לא מיירי מדגים דבדגים מותר גם בפרהסיא והציידים החמירו על עצמן אף שמותר דהא בין כך ובין כך נצרך לומר דהן החמירו על עצמן מה שמותר מן הדין וא"כ לא קשה כלל על המרדכי ורמ"א. גם מה שהכריח הגר"א דר' אמי מיירי בדגים מדנקט חכה ומכמורת אין זה הכרח כלל ונוכל לפרש דמיירי בחיות ועופות ולא התירו רק בצינעא דבתכה ומכמורת צדין גם חיות ועופות ע' פכ"כ מכלים מ"ה הרשתות והמכמרות וכ' הרע"ב שם מיני מצודות שצדין בהן חיות ועופות ודגים והר"ש כ' שם מכמורת מיני חכה וכ"ה בערוך ערך מכמר ורשתות ומכמורת פי' מיני חכין הן. מבואר דבמכמורת וחכה צדין בהן חיות ועופות ודגים וא"כ לא הועיל כלום הש"ק בתירוצו

והנכון כמ"ש הגר"א שם שלא היה גורסים בגמרא ודגים. וראיתי בספר הפרדס (סי' קנ"ד) שכ' וז"ל וצדין חיות ועופות ודגים במכמורת ובחכה כדי שלא ימעט בשמחת יו"ט מבואר ג"כ מדברי' דצדין במכמורת ובחכה חיות ועופות. אולם צ"ע שלא פסק כר' אמי דמיקל להון וגם אמאי לא התנה שיהיה בצינעא ואולי דזה נכלל במ"ש במכמורת וחכה שהוא בצינעא ובחרם הוא בפרהסיא ובזה נוכל ליישב קצת דברי השירי קרבן אבל אין זה מוכרח:

הלכה ד

אפי' בשר עגל כו'. הקשה בש"ק בפ' כיצד צולין (ה"א) דאיתא שם מכניסים עגל מקולס כו' וזה היפוך ממה דמבואר כאן ובגליון הש"ס כתב דהכא מיירי במקום שנהגו לאכול צלי ובפ' כיצד צולין מיירי במקום שלא נהגו לאכול צלי. ובאמת שכבר כ"כ הפר"ח סי' תע"ו והוא מוכרח ומזה קשיא לי על רש"י פסחים (ע"ד א') שעל מה דאיתא שם איזהו גדי מקולס דתנן פ' מקום שנהגו שאסור לאכול צלי בע"פ בזה"ז במקום שלא נהגו והיינו דהוא סובר דגדי מקולס אינו אסור רק במקום שנהגו ואף במקום הזה אינו אסור רק בגדי מקולס ובמקום שלא נהגו גם גדי מקולס מותר וכן פ' האי"ז ה' פסחים (סי' ר"ל) דבריו. והוא מהתימה דהא מהירושלמי כאן מוכח דגדי מקולס אסור אף במקום שלא נהגו. ותו קשיא עליו ממשנה דביצה (כ"ב ב') ועושין גדי מקולס בלילי פסחים וחכמים אוסרים מבואר דחכמים דהלכתא כוותייהו אוסרין ולא תליא במנהגא. וראיתי במחוקק יהודא (סי' תע"ו סק"א) שכ' שכל הפוסקים כתבו שלא כדברי רש"י ע"ש. והנה זה אמת שהפוסקים כ' היפוך דברי' כמבואר בר"מ (פ"ח מהחו"מ) ובטוש"ע (סי' תע"ו) וכן ראיתי בחי' הר"ח לפסחים וכ"ה בשאר פוסקים. אולם יותר הו"ל להעיר דמבואר במשנה ובירושלמי דלא כותיה. ועי' בא"ז שהביא פרש"י והביא לשון הירושלמי דביצה מותר לפי שאינו ממין השחיטה והקשה דאיך אפשר בביצה מקולס וכ' דאפשר לפרש דבמקולס אסור אף במקום שלא נהגו וגם עליו תקשה שלא הקשה על רש"י מהמשנה והירושלמ הנ"ל. וראיתי להצל"ח פסחים שם שכ' שדברי רש"י תמוהין מאד דמה ענין מקולס למקום שנהגו. מקולס בכל המקומות אסור ובמקום שלא נהגו אפי' אינו מקולס אין אוכלין צלי עכ"ל. וזה לא קשיא על רש"י דרש"י ז"ל מקולס במקום שנהגו ואינו מקולס מותר אף במקום שנהגו וכמ"ש הא"ז. עוד כ' הצל"ח וז"ל ועוד שרש"י כ' דתנן בפ' מקום שנהגו אסור לאכול צלי. ואומר אני לרש"י תנא תני מנהגא ורש"י קאמר איסורא והרי לא נזכר במשנה שם כלל לשון איסור וגם זה לא קשיא לרש"י דהוא אזיל לשיטתו בפסחים (ד"ב ע"ב) שכ' מאימתי י"ד אסור בעשיית מלאכה דמיירי במקום שנהגו והתוס'

הקשו שם תנא תני איסורא ואת אמרת מנהגא. ועי' במגיני שלמה שם באורך דשייך מנהג גם במקום איסור כו' ע"ש וא"ש גם דבריו בכאן. ועי' במהרש"א פסחים דנ"ה ע"א ובפנ"י שם שכ' דאוסרין שייך במנהגא. ובזה י"ל ג"כ דברי רש"י מהמשה דביצה שהבאתי דאיתא וחכמים אוסרין דלרש"י י"ל דאוסרין במקום שנהגו ולר"ג אף במקום שנהגו מותר דלית ליה כלל המנהג הזה אך מדברי הירושלמי הללו מוכח שלא כפירש"י:

הלכה ז

[כ"י] ורבנן אמרין עשירים היו בבהמה היו עולין ועי' הקה"ע דמי שאין לו קרקע אינו עולה לרגל ולכאורה אפשר ליישב זה מה שתמה החק יעקב (סי' תס"ח סק"י) על הכלבו סוף הל' חו"מ והרוקח סי' רס"ט שכ' גם הרצענין דמותרין להתחיל בי"ד ולפ"ד הירושלמי דחכמים השיבו דעשירים היו כו' והיינו משום שאין לו קרקע כו' והנה הרמב"ם השמיט דין דמי שאין לו קרקע אינו עולה לרגל ועי' בצל"ח ובנ"ב ובאחרונים הטעם וא"כ אינו הלכה וגם מי שהוא עני עולה לרגל א"כ אין תשובת חכמים תשובה וע"כ פסקו כריבר"י אולם באמת לא נהירא כן דהא בש"ס דילן בפסחים (נ"ה ב') איתא הטעם משום דאין למדין תחלת מלאכה מסוף מלאכה ולא מטעם הירושלמי וא"כ אינו תלוי כלל אם יש לו קרקע וגם מ"ש הקה"ע דמי שאין לו קרקע כו' לא נהירא דהא מי שיש לו ד' אמות קרקע חייב לעלות אף שאינו עשיר וגם מי שהוא חייב הרבה מעות על קרקע חייב לעלות אף שבאמת הוא עני ע"כ אינו תלוי כלל בזה וגם י"ל דע"ש בירושלמי דבבהמהיו עולין הוא לכאורה היפוך ממה דאיתא בחגיגה (ג' א') ובסוכה (מ"ט ב') דדרש רבא מאי דכתיב מה יפו פעמיך בנעלים כמה נאים רגליהן של ישראל בשעה שהולכין לרגל דמשמע דברגל היו הולכין אך ג"ז אינו מוכרח לפ"מ דאיתא בעץ יוסף שם בעין יעקב דהכונה שהיו הולכין מהר הבית לירושלים א"כ אינו מוכרח דהיו הולכין מבתיהן ברגליהן והנה בדברי הירושלמי הללו יש ליישב תמיהת התוס' בב"מ (כ"ח א') דאיך אמרו דהיה מהלך ט"ו ימים דהא לפי חשבון מהלך אדם בינוני ביום י' פרסאות וא"י ת' על ת' פרסה וירושלים מן הירדן מהלך יום א' נשאר עוד לט' ימים ואיך אמרו דהוא רק ט"ו ימים וע"ש ולפ"ד הירושלמי א"ש דהיו מהלכין בבהמה וליישב דברי הרוקח והכל בו והצידה לדרך (שהוא השמיט ספר וכתב רצען) נראה לפ"מ דאיתא במו"ק (י"ג א') דמקשו שם על מה דאמרו שם דלכן הג' מלאכות מותרין לפי שההדיוט תופר כדרכו וא"כ יהיה כל מלאכות מותרות משום פועל שאין לו מה לאכול ורב פפא מקשה דאלא מעתה בנין לשתרי שכן כותל הגוהה לרה"ר הותר ובונה כדרכו ורבינא מקשה דלבלר תשתרי שכן כותבין קדושין כו' אלא אמר רב אשי דבארבעה הטעם דמותר משום שהוא צורך המועד ומידי

דלא צורך יו"ט לא שרי רבנן וא"כ י"ל לכ"מ דמבואר בר"מ הל' תפלה (פ"ה ה"ה) דאיכא מדינות שהולכין יחף והיינו ארצות החמין כמו בבל וכדומה וא"כ י"ל דהת"ק שבמשנה לא התיר רק הג' מלאכות הוא בארצות שהולכין יחף ולא הוו המנעלים צורך המועד אבל בארצות שהולכין רק במנעלים ובאם לאו הוי בזיון גדול א"כ הוו צורך המועד כמו מלבוש שצריך ללבוש וע"כ החירו הכל בו והרוקח והצל"ד גם רצענין דבמדינתם היו הולכין במנעלים ובאם לא היה בזיון גדול כמו שהוא הולך ערום והוי שפיר צורך המועד (ויוכל היות דהת"ק ורבר"י לא פליגי דר"י היה במדינות שהולכין רק במנעלים) וע"כ הצל"ד שהשמיט ספר לפי שהיה במדינת שפניא ששם המנהג שהולכין בשער ובלא"ה לא היו מסתפרין ולא הוו צורך המועד כלל בגלוח ע"כ השמיט ספר והכניס רצען דזה הוה צורך שאסור לאדם שיאמר לחבירו הא לך את המעות. רוקח (סי' רס"ד):

הלכה ט

אלא שלא היו מפסיקין בין אחד לברוך. עתוי"ט פסחים (פ"ד מ"ח) שכ' שרש"י היה גירסתו בירושלמי בין אחד לואהבת וכ' דמ"מ אין למחוק הגירסא דנ"ל דהרוקח גירסתו כך היתה שכ' ב"י בסי' פ"א בשמו להפסיק בין אחד לברוך ונ"ל שע"פ הירושלמי כתב כן עכ"ל. והנה ברוקח סי' ש"כ כ' בפסיקתא פ' מקום שנהגו משמע שצריך להפסיק בין ה' אחד ובשכמל"ו נ"ל דט"ס ברוקח מ"ש בפסיקתא וצ"ל [] צ"ל בפסחים דף נ"ו א'.] בירושלמי וזה כדברי התויו"ט (או שצ"ל בפסיקתא ובירושלמי כו') ועתוס' מנחות (ע"א א') שכתבו ובירושלמי אמרינן שלא היו מפסיקין בין תיבה לתיבה ויש מי שאומר שלא היו מפסיקין בין אחד לברוך הנה הך ויש מי שאומר הוא ג"כ מהירושלמי ומבואר שהיה גירסתם כך בין אחד לברוך:

פרק ה

הלכה א

ריב"ל אמר תפלות מאבות למדו כו'. עי' בקרבן העדה שכ' ולא אסמכוה רבנן אקרבנות כו' וקשה דהא בבבלי ברכות (דף כ"ו ע"ב) איתא דריב"ל ס"ל דתפלות כנגד תמידין תקנוהו ולפ"ד הקה"ע יהיה דברי ריב"ל סותרים זה את זה. ותו דהא מסקינן התם דגם ר"י בר חנינא דס"ל דאבות תקנום עכ"ז מודה דגם אקרבנות סמכוהו דאל"כ תפלת מוסף מאי תיקן ואיך כתב הקרבן העדה דלא סמכוהו אקרבנות. ונראה דריב"ל ס"ל דסמכוהו אשניהם אקרבנות ומאבות תקנום ואין סותר את עצמו. ואחר כך ראיתי להפני

משה ברכות (פ"ט הי"ג) כ' שם דמוחלפת השיטה דריב"ל מבבלי לירושלמי ואין צורך. ומצאתי להפנ"י בחי' לברכות (דכ"ו ע"ב) שכתב כמו שכתבתי:

פרק ו

הלכה א

דר' אליעזר בן עזריה תנאי הוי כו'. היפה מראה והקה"ע בפי' א' פירשו שהיה תנאי אצלו שבאם שיעלו לר"ג יחזירוהו וצ"ע שא"כ איך אמרו בש"ס ברכות (כ"ח א') נעברי' גמירי מעלין בקדש ואין מורידין הא תנאי מועיל בדבר שבקדושה שיוכלו להורידו כמבואר בטוש"ע א"ח (סי' מ"ב) ובכמה דוכתי. וראיתי בחי' המאירי למס' אבות בפתיחה שהביא הירושלמי הזה וכ' וז"ל א"ר שילא יונתן בן שאול אפי' נשים יודעות שדוד עתיד למלוך ראב"ע אישתייר ליה תנין לר"ג כלומר שנשאר לו שני לר"ג אחר שהחזירוהו לר"ג עכ"ל וזה כפי' הקה"ע בפי' השני וכן נכון:

הלכה ד

הדין דאכיל חביץ ובדעתו מיכל קיפד צריך מבער פיסת. הפני משה פ' שצריך לבער חתיכת הגבינה מעל השלחן שמא יבא לאכול ממנה אחר הבשר וע"כ הקשה דמאי קמ"ל הלא מתני' היא בחולין ר"פ כל הבשר ע"ש מה שדחק בזה. ותמהני שנעלם ממנו מ"ש הטוי"ד (סי' צ"א) שפי' דברי הירושלמי שמי שאכל גבינה ורוצה לאכול בשר צריך לבער מעל השלחן שיורי פת שאכל עם הגבינה. וכן פסק בש"ע (סי' פ"ט) וא"כ לא קשה קושית הפני משה דמהמשנה דר"פ כל הבשר אין ללמוד רק שהגבינה אין להעלות על השלחן שאוכל בשר וכאן קמ"ל דגם שיורי הפת צריך לבער. ועי' בא"ז ה' בב"ח (סי' ת"ס) שכ' דראה בירושלמי זקן שהיה מנוקד תיבת לפיסתה ולא היה כתוב אלא למיעברה והיינו שצריך לבער הכל מעל השלחן ע"ש ובה' פסחים (סי' רל"ו):

הלכה ו

שכן נצרכה לחלל כו'. עי' בשירי קרבן מה שהאריך לתמוה אדברי תוס' פסחים (ע"ג א' ד"ה שחטו) אולם לפמ"ש בשו"ת נודע בשערים מה"ת חאה"ע (סי' ס"א) ובחידושיו לכתובות (דף ק"ח ב') ובשערי ירושלמי בחידושים (ד"נ ע"א) שט"ס בתוס' וצריך לציין על שחטו ונודע שמשכו בעלים א"ש דברי התוס'. הן אמת שמדברי המהרש"א נראה שהבין דהתוס' קאי על שחטו ונמצא טריפה אך האמת יורה דרכו דהצדק עם הנודע בשערים וע"ש שהאריך דהיכא דהיה יכול לבדוק אף שאינו מחויב מקרי שוגג ולא אונס.

וכ"כ בשירי טהרה (סי' קפ"ז) ותמיהני על השירי טהרה שלא ראה שעיקר השאלה שלו היא כתובה בשו"ת פמ"א (ח"ב סימן מ"א וח"ג סימן י"ט) יעו"ש:

פרק ז

הלכה א

אין תימר כורך עבה עביד ליה ר' יוסי הגלילי פסול כו'. עי' בא"ז ה' פסחים (סי' רכ"ט) דבמקום שכתוב בנוסחתנו פסול כתוב שם כשר ובמקום כשר נכתב שם פסול וצ"ע בזה:

הלכה יב

[כ"ק] **תני בשם ר"י מחילות שתחת ההיכל חול כו'**. ראיתי בביאור הראב"ד לתמיד (פ"א מ"א) שהביא דברי הירושלמי האלו ולפניו היתה הגי' מחלות שתחת בהיכל קודש וע"כ דחק שם לפרש דעת ר' אמי דנראה דהיתה הכסא של כבוד לא תחת הבירה רק להלן והיינו משום שהמחילות תחת הבירה קודש וע"ז דחה ר' אמי דבלא"ה אין צואה טומאה והוא רק נקיות וע"כ דמשום כבוד בעלמא לא עשהו תחת הבירה והפי' הזה הוא רחוק ודחוק כמו שיראה המעיין ומה גם דלפ"ז הו"ל להביא תחלת המשנה דיוצא והולך לו במסבה ההולכת תחת הבירה דמזה עיקר הראיה ובירושלמי הביא רק הסוף שכסא של כבוד היה שם ומזה לא מוכח מידי ותו דהראב"ד הקשה דזה סותר מה שאיתא בשם ר"י בפסחים (פ"ו א') דהמחלות המה חול והוצרך לומר דהאי ר' יהודה הוא אמורא והלא בירושלמי איתא תני בשם ר"י ומזה מבואר דהוא ברייתא ומהתימה מהראב"ד מה שלא שיבש הגי' וצ"ל מחילות שתחת ההיכל חול וגגות ההיכל קודש וא"כ א"ש הירושלמי בפשיטות ודברי ר"י אינם סותרים זא"ז וגם מש"ש דצ"ל א"ר אסי דלא מצינו אמורא ר' יוסה הוא מהתימה דכל הירושלמי מלא ממימרת ר' יוסי דהוא אמורא והסה"ד כתב דהוא ר' אסי אולם בכ"ז נקרא בירושלמי ר' יוסי ומדוע הגיה כאן ולא בכל המקומות ועי' בס' חקר הלכות (אות ב' ביהכ"נ סי' ז') שהוכיח מהירו' הזה דאף שנתקדשו מותר לשמש אף תשמיש גנאי ולהראב"ד מוכח להיפך:

פרק י

הלכה א

ורבי תלמידיה דר"י בן בתירה הוי לא תלמידיה דר' יעקב בן קודשיי הוי משמע מזה דרבי לא היה תלמידו דר' יהודה ומזה הקשה השירי קרבן לעיל (פ"ד ה"א) על מה שאמרו שם בירושלמי רבי תלמודי' דר' יהודה הוי ע"ש ולא ידענא מאי קושיא דכאן אמרו דלא

היה תלמידו של ר' יהודא בן בתירא אבל יוכל להיות שהיה תלמידו של סתם ר' יהודא דהוא ר' יהודא בר אלעי. ועי' ש"ס שבועות (י"ג א') דאמרינן או דלמא מדרבי סבר לה כר' יהודא אף ר' יהודא סבר לה כרבי מיהו אורחא דמילתא קתני למימרא דתלמיד סבר לה כרביה מבואר דרבי היה תלמיד דר' יהודה:

[כ"י] **האוכל מצה בע"פ**. רוקת (סי' רס"ז ושנ"א):

[כ"י] **רבי לא היה אוכל לא חמץ ולא מצה**. רוקח (סי' ע"ר ור"פ):

ד' כוסות שאמרו ישנן רביעית יין האטלקי בא"ז הל' חלה (סי' רכ"ו) הביא הירושלמי הזה בזה"ל וכמה הוא רביעית האטלקי לוג וכמה הוא לוג שיתא ביעין רביעית לוג ביעא ופלגא וכד את בעי משערין ללוגין את נסיב שיתא ביעין לא רב' ולא זעירין אלא מצעין ואת נסיב קדירה או כל מה דהוא מלא מים ומלא לי' ויהיב מלרע מנא חורין וקביל מיא ויהיב שית בעין ואלין מייא דנפלין במנא ארעיא הוא יהיב שיעורא דלוגא כזה הוא שיעורו של כוס עכ"ל ולפנינו ליתא לכל זה ועי' תוס' עירובין (ד"ד ע"א) ובשאר דוכתי:

הלכה ג

הביאו לפניו מצה כו'. בא"ז ה' פסחים (סי' רנ"ב) כתב וז"ל דאמרינן בירושל' פ' ע"פ תני איזהו ברכת מצה מניח פרוסה ע"ג שלימה ופורס מן הפרוסה ומברך כו' וטמיש במלחא ולא אכיל עד דמברך על ההיא אומצא דהמוציא אק"ב כו' עכ"ל ולפנינו ליתא לכל זה. וע' טוא"ח (סי תע"ה) שכתב וז"ל וכ"ה לשון הירושלמי וטמש לי' במלחא ולא רשמו האחרונים אי' מקום הירושלמי אולם ברור שכן היתה נוסחות הטור בירושלמי. ועי' בר"מ ה' חמץ (פ"ח ה"ח) שכתב הנוסחא על אכילת מצה וה"ה כתב שם בהי"ב שהאחרונים השיגו עלי' ובירושלמי שהעתיק הא"ז מבואר כהר"מ:

הלכה ד

[כ"י] מה הטורח הזה רוקח (ס' רפ"ג):

הלכה ה

כל שכתוב מקרא קודש צריך להזכיר בו זמן כתב השירי קרבן ותימה הא גבי שבת נמי כתיב מקרא קודש וליכא למ"ד שאומר בו זמן עכ"ל. וי"ל לפמ"ש בשו"ת איתן האזרחי בק"א פ' אמור וז"ל שמעתי כד הוינא טליא הטעם שלא הוזכר בכל התורה גבי שבת מקרא קודש כ"א גבי מועדים וכאן מזכיר מקרא קודש גבי שבת ושמעתי שה"ט כי בודאי אין שייך להזכיר מקרא קודש שממילא ביום הז' הוא שבת שבתון ואין שייך להזכיר כ"א גבי מועדים שהן מוקדשין עפ"י ראי' שאז נקראו מקרא קודש אך בכאן מזכיר מקרא קודש אם מי שהולך במדבר או נתפס ואינו יודע איזו יום הוא שבת שאחז"ל שהוא מונה

והולך ששה ימים ויום הז' הוא קודש וזה שכתב וביום השביעי שבת שבתון מקרא קודש כי למי שאינו יודע איזהו יום השבת אז לדידי' מקרא קודש שמונה לעשות יום השביעי שבת ונקרא מקרא קודש לדידי' עכ"ל וא"כ שבת לחודיה אינו נקרא מקרא קודש רק למי שהולך במדבר וא"ש קושית הש"ק. אך ממה שתקנו בקידוש מקרא קודש נראה דלא כהאיתן האזרחי. אולם קושית הש"ק בלא"ה לא קשה כלל דהא קיי"ל גבי זמן דכל שהוא בתוך ל' יום אין אומרים זמן וא"כ שבת דהוא בכל ז' ימים אין אומרים זמן וז"פ וברור:

[כ"י] כל שכתוב מקרא קודש רוקח (סי' רכ"ט ורצ"ה):